

Zalán Tibor

Boldogságos őrési nyárvégi napok

(naplótöredékek)

Augusztus 27., szombat

... születésnap és utazás egyazon a napon. Szinte perverz elhatározás! A születésnap statikus helyzet, ahogy az ember odaszögezi magát éppen egy adott évhez (én idén a hatvankettedikhez, amit kimondani is nehezemre esik már), míg az utazás a távolságokról és a távlatokról szól, a mozgásról, viszonyításról, változásról, dinamikáról, éppen nem a múlt felé induló, hanem a jövőt kutató lélek mozgásáról. Ezt a kettőt kell nekem ma összeegyeztetnem, ami szinte lehetetlen vállalkozás. Az első jókívánságok a facebookon már két nappal ezelőtt feltűnedeztek, a helyzet egyre fokozódik a mai napig, és estig eléri a tetőpontját... Csak később fogok fb-t nézni, addig a második elfoglaltságra helyezem a hangsúlyt. Elfoglaltságot mondok, mert a születésnap abszolválása is elfoglaltság, abban az értelemben, hogy elfoglalja az ember gondolkodását két irányból is: miért fontos, hogy megint egy évvel többet tud maga mögött, mint eddig, fontos-e az eltelt év változásaival vagy változatlanságaival együtt, s hogy kinek fontos még rajtam kívül az, hogy elértem (lassan egyre pontosabb a *megértem* kifejezés) ezt az életpontot. Az meg, hogy full családos utazás lesz ez a mostani – ami ritka [első] esemény, mióta a két unokám megszületett –, a lélek másfajta elfoglaltságának ígérkezik, amikor nem magamra, hanem a többiekre figyelek, elsősorban Bobóra (Zazóra, Zalánra) és Zizire (Zizegőre, Zillére), az unokáimra; létezésem másfajta minőségének ígérkezik ez a kaland, a létezésemé, amely már sokféle állapotban és helyzetben tette próbára magát, ilyen kellemesnek ígérkezőben talán a legkritikábban. Adódhat ebből az a váratlanság, hogy csuklófelvágó versek vagy dermesztően pornografikus és drámaira formált prózák helyett örömléírásokra teszek kísérletet, hiszen, mi más lehet egy ilyen közös együttlét tartalma, mint az öröm, öröm egymásban, öröm együtt, az öröm egymásért...

Mivel vejem, Bendegúz éjszakai munkától fáradt, a feleségemmel, Csillával jön mögöttünk az autónkban, hogy aludni tudjon a közel háromórás úton, én Sára lányommal és az unokákkal vezetem a két tagból álló konvojt – Judit lányom és Kálmán barátja csak később csatlakozik hozzánk, ahogy a legfiatalabbaknál ez már szokás, közelesen sem lehet pontosan tudni, hogy mikor. Bobó unokám férfiasan túri a végül három és fél órát követelő utat, megelégszik néhány kölesgolyóval (és azok variánsaival) el-

lentételezéseként a hallgatásáért, de olykor-olykor azzal is beéri, ha tejes kekszet nyújtok hátra neki. Zizi rapszodikusán sírja el magát, de ha elsírja, az elhallatszik a Bakony valamennyi szegletéig. El kell mondjam, ez engem egy cseppet sem zavar, ráadásul, nem is én vezetek, hanem Sára. A nagyapai léthez amúgyis különös a viszonyom. Kezdetben, a nagyapai idők előtt közvetlenül, nagyon megijedtem. Szabó Zalán Árpádot gyakorlatilag a hatvanadik születésnapomra kaptam Sárától és Benditől, ám nekem a hatvanadik is már önmagában erős fizikai teher és lelki megrázkódtatás volt. Ha kimondta valaki a hatvanat, mintha azt mondta volna, te már nem tartozol a férfiak sorába, vénember lettél, amerikánusabban fogalmazva: szépkorú, azaz, *kedv, remények, Lillák, isten véletek*. Ráadásul, még ha nagyapai státusz is csatlakozik ehhez az immár letagadhatatlan, mi több, elodázhatatlan öregedési processushoz, ez a felé tol el, hogy véletlenül se találjam meg a visszatáncolás lehetőségét. Aztán, ahogy a gyereke meglétébe beleszokik az ember az első trauma elvesztése után – az ifjúsággal leszámolás édes-keserves pillanata ez –, úgy a nagyszülői léthez is hozzá idomul – amit pedig az érett férfikorral történő egyértelmű leszámolás...

Megérkezünk, kipakoljuk az egy hétre autóba gyömöszölt tengernyi elemőzsiát, előkerül a dupla babakocsi, amelyben a szertartásos délelőtti sétákon alszanak majd az unokák a Hegyhátszentmárton, Ivánc, Ivánc és Hegyhátszentmárton útvonalakon... Welcome-drink, én két hónapja nem vettem magamhoz alkoholt, kettős ok az okozat, megérkezés és születésnap, Suntory, japán whisky, régóta őrződik már érintetlenül a spájzban, még Csilla hozta az utolsó japán útjáról, akkor néhány korty, azóta csak emlék, ma visszatért valóság...

Az absztinencia különleges formája az önbecsülésnek. Aki nem hajlamos az iszákosságra, annak könnyű megállni egyenesen, pia nélkül a világban. Aki azonban időnként a pohár után nyúl, ezért-azért, emiatt-amiatt, mi több, gyakran nyúl a pohár után, annál a pohár nélküli világ valami áldozathozatallal, egyben hiábavalósággal kapcsolódik össze. Az absztinenciánál azonban van nehezebb fokozata is az alkoholfogyasztásnak, egészen pontosan az alkoholfogyasztónak. A szalonivás. Amikor az ember akkor is mértékkel iszik, ha sok van a drága italból, és másnap nem folytatja hajnali-reggeli olcsó piaci pálinkával, sarki közértes két deka vodkával, hideg sörrel, ki mivel. Egyszóval, nem másnapos. Nekem most ez a próbaidő következik el. A hosszú absztinencia után pár pohárka pálinka, whisky, némi sör. Elvégre a születésnapom van! Judit érkezik váratlanul hamar Kálmán barátjával, aki kedvemre való fiatal férfi. Előkerül a Suntory, Sárának már lefeküdtek a hosszú utazás után a gyerekekkel, így csak négyesben poharazgatunk. Sokáig beszélgetünk, abban állapodunk meg, a holnapi, vasárnapi ebédnél adják át az ajándékaikat. A születésnap és az ahhoz tartozó szertartások kitolódnak tehát. Vidám, mély alvás altató nélkül. Jól kezdődik ez a hosszú hét...

Augusztus 28., vasárnap

... Csilla, mint a főfőháziasszony, morog, kilenc óra, mégsem lehet közösen reggelizni, hiába a sokféle finomság az asztalon, a vejem, Judit és Kálmán jóízűen alszik tizenegyig, mit tehetek mást, „beáldozom” magamat, bekapok pár falatot, és indulok Sárával a kicsik reggeli sétájára. Ikerbabakocsit tologatunk, a két gyerek között alig több, mint egy év különbség van. Vállalkozásunk helyi viszonyok között igen jelentős: áttoljuk az apróságokat a szomszédos, Szentmártonnál valamivel nagyobb Iváncra, ahol megnézzük, hogy állunk a vasárnapi nyitva tartással órségileg. Ami az út jelentőségét megnöveli, hogy két hatalmas dombot kell leküzdenünk, kétszer is. Odafelé, egy méretes lejtőt követően, völgyből fölfelé Iváncig, visszafelé ugyanez, fordítva. A boltok zárva, a kocsmá nyitva, nem csábuk el, tologatjuk elszántan a két törpét. Az Őrség Magyarország növényekben talán leggazdagabb területe. Önkéntelenül merülünk bele tetőtől talpig a zöldbe. Végül hősként kerülök ki a kalandból, mindenki tudja, hogy a térdeim, régi foci sérülések miatt, meglehetősen fájósak, így aztán elismerések sorát váltja ki ivánci vitézkedésem az ikergyerek kocsival...

Az ebéd Csilla jóvoltából valóban vasárnapi és ünnepi: gyöngyöző tyúkhúsleves, rántott és sült hús ropogós krumplival, salátákkal és kovászos uborkával. A desszert Sára születésnapjára tortája (melynek megható fáklyatűzét még indulás előtt ellobogtattuk náluk, a Péterhegyen), anyám kókuszos süteménye, különféle csokoládék, pralinék. Az ajándékozás mindig zavarba hoz. Persze, ez csak duma. Nem is az ajándékozással van itt baj, hanem a hatvankettővel. Rossz kimondani. Olyan – öreges szaga van ennek a szónak. Könnyörtelen, a hangzása is idegen. Huszonéves koromban egy hatvanéves ember öreg volt, ahogy mondtuk, hatvan és a halál között fölöslegesen léteztek az ilyen korú figurák. Most benne taposva ebben a hatvanas latyakban, valahogy nem érzem otthon magamat, de a halál közelében sem. Pedig se a tükör, se a csontok nem hazudnak. Számba veszem az ajándékokat inkább, mintsem sajnáljam magamat az irgalmat nem ismerve elkövetkező öregedés miatt. Új szájuhany, amit nagyon fogok szeretni – a családtól. Rubikon-előfizetés Sárától és Benditől. Judit egy lezser pólóval lep meg, nem véve tudomást a koromról, és a koromhoz illő viseletekről (nagyon helyesen), Kálmán nekem adresszált keserű édességgel. Mindük a maga szeretetével. Egy korty Suntory, egy pohár sör. Kimegyek az udvarra, nem akarom, hogy lássák a meghatódásomat – és az elszomorodásom...

Délután fel-alá autózunk az Őrségben, az ország tortáját keresve, ami idén órségi recept alapján készül, napraforgó olajjal. Judit lányom vezeti a mi kocsinkat, na lám, ezt is megértem, már három sofőröm van, ha nincs kedvem vezetni (általában nincs). De minden zárva van. Pedig errefelé igazán nem kellene a vasárnapi zárva tartási törvénynek működni. Végül Óriszentpéteren találunk egy kopottas presszót, ahol legalább elnyal-

hatunk egy fagylaltot. Bobó élete első fagylaltját falja a tölcserből, nem csoda, ha a fagylalt fele foltként végzi be földi pályafutását, a trikóján. Zille még csak egy üres tölcseren nyammog nagy buzgalommal. Kálmán tip-mixszel próbálkozik, mert a presszó egyben lottózó is, ötszáz forintot spendíroz meg ez alkalommal. (Este kiderül, hogy hiába. Amúgy pedig, így szokott ez lenni, de nem forszírozom a dolgot.) Az este játékkal telik. Hozzá kell szoktatnunk magunkat, hogy Sára Zizi zsarnoki uralma miatt nem tarthat egyik este sem velünk – együtt fekszik le este a kislánnyal, és onnan már nincs számára visszaút a profán világ felé. Dixit a játék neve, amolyan asszociációs feladatsor, Judit nagy kedvence. Nevetünk, bosszankodunk, a legfontosabb valamennyiünk számára, hogy együtt vagyunk. Későn fekszenek le a többiek, nálam mégis korábban, a gépen piszmozogok. Nyugodt vagyok, valahogy szokatlanul és túl nyugodt. De nem rossz érzés. Csak szokatlan...

Augusztus 29., hétfő

... hosszú, álmatlansággal, forgolódással, láb- és bokafájdalmakkal kínlódó éjszakák után mostanában rettenetesen sokat tudok aludni. A kocka teljesen megfordult. Igaz, éjjel egy előtt nem nagyon fekszem le, ennek ellenére hosszú hónapokon keresztül ötkor-hatkor már felpattant a szemem; erős, és valahányszor alaktalan lelkifurdalást érezve tápázkodtam fel az ágyban, hogy aztán hosszan ücsörögjek – amolyan félálomban – a fotelomban a nappaliban. Ennek az utóbbi időben nyoma sincs. Hogy akkor öregedtem meg hirtelen, és most öregszen-e vissza, nem tudom bizonyossággal megmondani. Lényeg, hogy tíz előtt nem nagyon kerülök elő a kis ház utca felőli szobácskájából. Sára és Bendi már elmentek a gyerekekkel sétálni, ezt „megúsztam”. Csilla valahol a kertben tevékenykedik, mert az ő szokása a tevékenykedés, egész nap meg nem áll, irigylem is kelőlőképpen érte. Nem tudnám utána csinálni. Reggeli után nézek. (Persze, nem nagyon kell utána nézmem, hiszen minden az asztalon várakozik...) Békéscsabáról hozott háromféle kolbász, két vastag (mert a csabaiak nem ismerik a szalámi fogalmát, náluk minden „ilyen hüvelyes hentesáru” kolbászként neveződik el), egy vékony, téliszalámi, pucorba töltött kolbász (ugyancsak Békéscsabáról, vastagabb, mint két téliszalámis rúd egybefogva...), különféle sajtok, vaj, ízesített túrók, tej, kávé...

Az internet változatlanul szakadozik, bosszankodom, hogy nem tudom megköszönni az engem felköszöntő félezer embernek a figyelmét és bizalmát – külön-külön, személyenként odafigyelve, és személyre szóló reakcióval megfűszerezve. Figyelem magamat: a büszkeségen túl, hogy ennyien szeretnek, az erős elfogódottság, meghatódottság és a magamba vetett bizonytalanság állapotában vagyok...

A hosszas alvás és az internetcsőd – micsoda függő lettem, döbbenek rá, micsoda facebookfüggő! – azzal jár, hogy nincs mit tennem, amíg a

többiek össze nem rendeződnek az ebédhez. Addig lézengek egyet. Fűvet kellene nyírnom, de nincs kanalam a kerti munkához. Semmilyenhez. Nem ütöttem apámra, aki – különösen nyugdíjas korában – eggyé vált az abonyi kerttel. Már hajnalban kint motozott a növényei között, és csak a szürkület hozta „haza, hozzánk”, onnan. Számomra idegen az ásó, a kapa, a gereblye, a fűnyíró... El is sunnyogom a délelőttöt, tudván, hogy délutánra már kész terv van: kóborlás Pityerszeren...

Őriszentpéter az Őrség fővárosa, de messze Pityerszer a leglátványosabb és leglátogatottabb helye a természetvédelmi területnek. Apropó, természetvédelmi terület ide, természetvédő terület oda, a derék magyar állampolgárok ezen a szentként őrzött helyen is dolgosan szemetelnek. Magyar ember már csak ilyen, szeret a saját fészkébe szarni, aminek csak az lehet az oka, hogy Magyarországot, de akár csak a szomszéd falut, várost, nem tekinti a fészkének, kis túlzással a saját lakóhelyét sem, legfeljebb a kerítéssel gondosan lokalizált családi birtokot nem szemeteli-szarja össze és szét. Pityerszer ebből a szempontból kivétel, szeméttel gyakorlatilag nem találkozunk, igaz, hogy pocsék az idő, magunkat beleszámolva tíz-tizenöten bolyongunk a skanzen házai között. Apró ajándékvásárlások az otthonmaradottaknak, kivétel Sára és Judit különös külön-akciója. A két lány testvérgyűrűt vesz egymásnak, fel is húzzák a gyűrűket a másik kezére, mintegy eljegyezve egymást – örökre. Pedig hát, ez az életfogytig testvéri eljegyzés már születésük óta egyértelmű, és tart...

A pityerszeri skanzen számomra éppolyan idegen, mint a skanzenek általában – annak ellenére, hogy ez egyébként különösen barátságos, és sokféle emberi leleményt sorakoztat fel az érdeklődő számára. Ám az üres, lakatlan házak kolóniája mindig és bárhol, legyen bármilyen szép, érdekes, kitalált és sokat elmondó, riaszt – olyan valamennyi, mintha ledobták volna a közelében a hidrogénbombát. Házak, tárgyak, használati eszközök, életmaradványok – az ember jelenléte nélkül. Fullaszt az emberhiány. Ahogy fullaszt az embertömeg, az embertúltság is. Persze, nyilván hasznos tudni, hogyan éltek a szereken eleink, de lehet, hogy azért, mert már sokszor láttam ezt az épületegyüttest, csöndben bevallom magamnak, hogy unom. Zalán unokámra figyelek inkább, aki még nincs tisztában a környezet történelmi ereklje voltának, így kellő tiszteletlenséggel negligálja a házakat és lakberendezéseket, leginkább a baromfiudvar-makettben kapirgáló kakasok és csirkék érdeklik, na meg a kecskék és juhok. Persze, az a szoba is rabul tartja, amelyben érintésre gyulladnak ki a tárlóüvegek mögött a neonok. Indiánüvöltéssel ide-oda rohan, hol itt, hol ott kapcsol, s ebben nyilvánvalóan a kapcsolási művelet az érdekes, nem is annyira a látvány, amit a felgyulladó neonok láthatóvá tesznek. Zizi csak mosolyog, ez a lány mosolyból van összerakva, csak mosolyog, bármit lát, bármit hall, bárhova visszük. A szelíd együgyűség mosolya ez, azé, aki még boldog, mert ismerkedik, és még nem ismer. Az emberben

ilyenkor ébredezik a felelősség – azt, hogy mit fog tudni a világból megszeretni, megbecsülni, értékelni, s hogy mire kell vigyáznia, mitől kell tartózkodnia, nagyrészt tőlünk kell megtudnia, utóbbiakat, lehetőség szerint, nem tapasztalatból leszűrnie. Bármilyen kicsi is – november végén lesz egyéves, és most még csak augusztusban vagyunk –, az idegeiben már elrakódik minden, ez a kirándulás is a pityerszeri házak közé...

... este, mert Judit lányoméknak csak röpke két napra van maradásra idejük, ősznépi grillezés a kertben. Bendi csiholja Kálmánnal a tüzet, mi Bobóval – aki egyre inkább Zazókának szereti becézni magát, hiába írtam egy kötetnyi Bobó-verset neki, amiről persze, még mit sem sejt vagy tud – a tüzet nézzük, fújjuk, legyezgetjük. Nagy élmény ez a kicsinek, talán most találkozik először a lángok mágiájával, lenyűgöző táncával. A hatalmas falatozást követően ismét csak játék, de valamennyiünk feje álmosan billegdél ide-oda. Lassan-lassan mindenki elhúz aludni. Csak én maradok ébren. Kimegyek az udvarra, nagyon csillagos az augusztusi ég, itt, falun, tiszta a levegő. Hullócsillagra vadászom, de meg kell elégedjek távoli-közeleli szarvasbögésekkel. Meg az elpihent család sokféle, remélhetően boldog szívdobbanásával...

Delimir Rešicki: Régi mesterek